

Men i 1686 års kyrkolag är diakonattet helt okänt — delvis i reaktion mot adelns försök att medelst egna huspräster, ofta s. k. halvpräster, emancipera sig från församlinglivet.

Prästerskapets fortfarande behov av hjälp, särskilt i predikotjänsten, vid vakanser och i tider av prästbrist introducerade nu ett annat lagfäst institut: *venia concionandi*. Cnattingius har plöjt igenom en mäktig räckta protokoll och andra akter för att få stoff till en teckning av hur detta fungerade, på skiftande villkor inom olika stift, med åtskilliga avarter och ständiga bekymmer men ock med påtagliga värden för prästutbildningen. Nu var det studenternas tur att rycka in. Ett grunddrag i *venian* var att det principiellt förbehölls blott åt dem, som skulle bli präster, vadan det flerstädes förbands med formliga teologiska ock bokens gräns vid 1800-talets mitt examina, prov och attester. Därmed är motiverad, ty frågan om kyrklig lekmanpredikan fick ju därefter en ny

brännpunkt i kravet på en mer eller mindre organiserad förkunnelse av lekman, som icke kunde eller ville ifrågakomma till prästämbetet.

Härmed är bokens innehåll antytt blott i största korthet. Den rymmer många andra viktiga forskningsresultat, grundade på sin författares suveräna behärskning av materialet. Inalles kan boken sägas giva en högst värdefull historisk täckning och hemul för det ideal för ett restaurerat diakonat, som i nutiden bör föresväva oss, nämligen ett diakonat, i vilket utom en karitativ linje, som ej på något sätt får underskattas, må kunna inlemmas också en linje för predikan och annan kyrklig tjänst, avsedd för de teologie studerande — ett diakonat, därtill så gestaltat, att bägge linjerna skulle ha ett centralt moment helt gemensamt, det som företecknas av Fornkyrkan och Medeltiden: liturgisk tjänst, enkannerligen i Mässan.

Bo Sture Wiking.

Kyrkosångens Vänner

K. S. V:s centralkommitté har hållit årssammanträde i Stockholm den 8 jan. under biskop Aulén ordförandeskap.

Bland besluten må nämnas, att de redan förra året tilltänkta orgeldagarna i Stockholm skall äga rum och att en ny upplaga av K. S. V:s psalmlista skall tryckas,

att kontakt skall sökas med nordiska och andra kyrkor i o. f. samarbete angående koralfrågan, närmast vad beträffar en omprövning i fråga om dessa koralers rytm, harmoni och form,

att riksantikvarien skall tillskrivas angående den tendens, som understundom gör sig gällande, att placera kyrkans orgel annorstädes än den traditionella och med hänsyn både till orgeln själv, kyrkokör och församling riktiga, nämligen i kyrkans västra kor. Tendenser har nämligen framkommit att placera orgeln i något kyrkans sidokor eller helt enkelt på ett podium,

att vädja till resp. kretsar om förbättrandet av centralkommitténs ekonomiska ställning genom att höja den "urgamla" 50-kronorsårsavgiften till 100 kronor,

att föreslå K. S. F. och S. A. O. K. att gemensamt med K. S. V. göra en framställan till kyrkoförsamlingarna om högre anslag till kyrkörererna,

att man omvalde den sittande styrelsen, nämligen biskop Aulén, ordf., biskop Nygren, v. ordf., komminister Grefberg, sekr., musikdirektör Åberg, bibliotekarie samt domkyrkoorganisten Weman och S:t Jacobsorganisten W. Åhlen.

Stockholm den 8 jan. 1953.

Gabriel Grefberg,
sekreterare.

KYRKOSÅNGENS VÄNNER I ÄRKESTIFTET. Två gånger under året har Ärkestiftets K. S. V. krets kallat till studiedagar omkring ämnet "Tjänsten i Guds hus". Vid båda tillfällena har en ganska stor skara präster och kyrkomusiker deltagit.

Annandag och tredjedag påsk hölls sålunda *studiedagar i Gävle med ett femtiotal deltagare*. Dagarna inleddes med övning av högtidlig aftonbön enligt Mässboken II under ledning av domkyrkoorganisten Henry Weman, varefter följde musikgudstjänst i Heliga Trefaldighets kyrka under medverkan av musikdirektör Gottfrid Berg (orgel), Heliga Trefaldighets kyrk kör och domkyrkokomminister Bernhard Nyrén (predikan). Gudstjänsten avslutades med högtidlig aftonbön. Efter gudstjänsten var samkväm anordnat i S:t Ansgars hus, vid vilket Henry Weman kåserade om "Nutida kyrkosångssträvanden".

Tredjedag påsk inleddes med högtidlig nattvardsgudstjänst i Staffans kyrka. På f. m. deltog prästerna i ett homiletiskt seminarium under ledning

av teol. lic. Krister Stendahl, och organisterna övade liturgiskt orgelspel under ledning av Henry Weman. På e. m. övades liturgisk sång enligt Mässboken I. På kvällen var ett samtal anordnat över ämnet "Mitt gudstjänstideal" med inledning av musikdirektör Allan Haglund och komminister Oscar Solén.

I samband med studiedagarna hölls årsmöte, varvid till v. ordf. nyvaldes domkyrkoadjunkt Öyvind Sjöholm och till sekr. stiftsadjunkt Sture Rolfhamre. Som ordf. kvarstår domkyrkoorganist Henry Weman och som kassör kantor Petrus Lindgren.

Den *andra* studiedagen hölls den 22 oktober i Uppsala. Den inleddes med sjungen sext i Domkyrkan, varefter förste bibliotekarien Harald Heyman i Universitetsbiblioteket demonstrerade liturgiska böcker och kyrkomusikaliska handskrifter. Ett samtal över biskop John Cullbergs herdabrev "Om gudstjänstbruk i svenska kyrkan" samlade 35 deltagare. Inledare var kyrkoherde Emil Perstad och t. f. kyrkoherde Eskil Sjödén. På kvällen de-

monstrerades aktuell julmusik, varefter studiedagen avslutades med musikandakt i Domkyrkan, som med anledning av att den var den femhundra i ordningen fick en särskilt högtidlig prägel med medverkan av Bernhard Sönnnerstedt. Domkyrkokören under Henry Weman utförde därvid bl. a. "Jag är det sanna vinträdet", motett av H. Schütz, och "Ich habe genug", kantat av J. S. Bach.

Enligt beslut 1951 indelades stiftet i 6 mindre områden omfattande 2—5 kontrakt. Till de ansvariga för varje sådant område har utsänts en skrivelse med förslag till lämpliga arbetsformer och samtalsämnen. Det är K. S. V:s förhoppning, att präster och kyrkomusiker inom varje område skall samlas en gång i terminen till uppbyggnad och till dryftande av gemensamma praktiska angelägenheter.

Under sommaren hölls i Domkyrkan musikandakt varje onsdag kväll. Varje sådan andakt avslutades med högtidlig aftonbön. Vid flera tillfällen medverkade den pågående organistkursens elever med sång. Denna gudstjänstform tilldrog sig stort intresse och samlade varje kväll en ansenlig skara människor.

Till inköp av en spinett till Domkyrkan har K. S. V. bidragit med 500:— kronor. Avsikten är att detta instrument skall kunna utlånas till stiftets kyrkor vid konserter.

Vid K. S. V.-dagen i Lund medverkade ordf. Weman med föredrag. Därvarande sekr. Sjöholm deltog som representant för stiftets K. S. V.-krets.

Till stiftets krets är vid årsskiftet anslutna 177 betalande medlemmar.

Uppsala i december 1952.

Sture Rolfbamre,
sekr.

LINKÖPINGS STIFTSKRETS av K. S. V. under år 1952. Styrelsen har utgjorts av följande personer: Biskopen, teol. d:r T. Ysander, ordf., kyrkoherden, teol. d:r A. Adell, vice ordf., komminister Olof Agrell, repr. i Centralkommittén, kantor Henning Novik, sekr. och kassör, samt kontraktsprosten A. Nordin och musikdirektör Lars Edlund.

Styrelsen har sammanträtt den 4 februari.

Till en i samverkan med stiftets organist- och kantorsförening anordnad kyrkomusikalisk kurs i stiftets ungdomsgård i Vårdnäs har anslagits kronor 1.000:—, varjämte komminister Olof Agrell på anmodan av styrelsen åtog sig att leda övningarna i liturgisk sång vid kursen ifråga, vilken pågick under tiden 15—20/6.

Till "Knut Peters minnesfond" har beviljats ett anslag av 500:— kr.

Till tre deltagare i Laurentius Petri-sällskapets studiekonvent i Tylösand har stipendier utgått med 300:— kronor.

För prenumeration å tidskriften "Svenskt Gudstjänstliv" har liksom föregående år anslagits 110:— kronor.

Årsmötet hölls den 25 juni i Ledbergs kyrka. Som inledning utförde musikdirektör Edlund en orgelkonsert på den 100-åriga Nordströmsorgeln. Kyrkoherde Adell höll föredrag över ämnet: "Svenskt och gregorianskt. Historisk återblick från 1500-talets början".

Förhandlingarna leddes av biskop Torsten Ysander och avslutades med kompletorium.

I kollektmedel har kretsen under året bekommit kronor 1.107:42.

Sturefors den 31 december 1952.

Henning Novik,
Stiftskretsens sekreterare.

STRÄNGNÄS STIFTS KYRKO-SÅNGSFÖRBUND VERKSAMHETS-ÅRET 1952. Förbundets verksamhet under år 1952 har väsentligen samlats kring kyrkosångshögtiden Annandag Pingst i Eskilstuna och den ganska omfattande kyrkomusikaliska kurs, som ägde rum i stiftsgården Stjärnholm den 16—19 juni.

Kyrkosångshögtiden i Eskilstuna fick, med hänsyn till att den var den sista, vid vilken H. H. Biskop Gustaf Aulén i egenskap av förbundets ordförande var närvarande och efter vänligheten högtidstalade, en oförgätlig högtidlig och värdig prägel. Ledningen av det rikt sammansatta programmet i övrigt, som omfattade verk för kör à cappella, orkester jämte kör och orkester, var anförtrott de tre förbundsdirigenterna, och på ett mycket förtjänstfullt sätt bidrog musikdirektör Olle Olsson, Frustuna, med orgelsolo. Efter konsertens slut framträdde vice ordf., kyrkoherde Sigurd Håkansson, och riktade i varmhjärtade och gripna ordalag ett tack till biskopen för allt intresse och stimulerande stöd han ägnat kyrkosångsverksamheten i stiftet under de gångna åren. I syfte att särskilt hugfästa denna konsert hade åtgärder vidtagits för programmets upptagande på band, för att sedermera möjliggöra inspelning å grammofonskivor att till biskopen överlämnas som minne av denna högtidsstund.

Den kyrkomusikaliska kursen å Stjärnholm hade vunnit en överraskande stor tillslutning. Ett 50-tal deltagare voro, när kursen tog sin början, samlade å den utomordentligt trivsamma och vackert belägna stiftsgården.

Som föredragshållare medverkade stiftets biskop, domprosten Gösta Lundström och domkyrkokomminister Axel Rappe och kursledare voro musikdirektörerna Harald Göransson,

Jan Pontén och domkyrkoorganisten Rudolf Norrman. Det var ej att missa sig på att kursen givit ett rikt utbyte, vilket otvetydigt kom till uttryck i åtskilliga deltagares framställda önskemål om ett snart upprepande av densamma, gärna i en än mer utvidgad form.

Nyköping den 5 december 1952.

Åke Kullnes,
sekreterare.

KYRKOSÅNGENS VÄNNER I SKARA STIFT. Årsmöte hölls i Skara den 3 mars. Räkenskaperna blevo på revisorerens tillstyrkan godkända. Arbetsprogrammet, som uppgjorts av styrelsen, godkändes. —

Under året ha hållits *kontraktsdagar* i de flesta kontrakt, då präster och organister samlats till övningar i koral-sång och liturgisk sång, föredrag hållits om kyrkosång och församlingsarbete. Musikdir. J. H. Åberg har varit flitigt anlitad som instruktör. I regel ha dessa dagar avslutats med en musikstund i kyrkan och aftonbön. Ett flertal *sånggudstjänster ha hållits i olika delar av stiftet*. Falköping-Skövdekretsen har sjungit i Valtorp och Högstena, Slöta och Åsle kyrkor. Lidköping-Skarakretsen har sjungit i Råda, Levene, Ryda, Otterstads och Ickåsa kyrkor, på Lidköpings lasarett och deltagit i Körförbundets dirigentmöte i Lidköping och därvid tjänstgjort som demonstrationskör. — Vänersborgskören har sjungit i Fridhems och N. Björne kyrkor, på Vänersborgs vårdhem och firat sitt 10-årsjubileum med en konsert i Vänersborgs kyrka. — Dessa sånggudstjänster ha varit välbesökta och i hög grad uppskattade av

församlingarna. *Kollekterna ha varit synnerligen rikliga under det gångna året.* — Liksom under föregående år ha köreerna rönt stor gästfrihet i präst-, kantors- och sångarhem. *Den 16 mars* hade Västergötl. Körförbund anordnat en *förbundskonsert* i Skara domkyrka till Ivar Widéens minne. K.S.V.-körens medlemmar deltog.

K.S.V:s styrelse, som omvaldes vid årsmötet, har utgjorts av följande: prosten Sam. Melin, Borås, ordf.; kyrkoherde G. Nordquist, Våring, v. ordf.; komminister C. Th. Ekelöf, Skövde, kassaförvaltare; kyrkoherde E. H. Cederbom, Gullspång, sekr.; kantor A. Lundin, Sälby, komminister B. Fridén, Vänersborg, och musikdir. J. H. Åberg, Skövde, dirigenter samt kyrkoherde H. Andersson, Börstig, och fru Anna Fredin, Vara, ledamöter.

Gullspång den 5 januari 1953.

Erik H. Cederbom.

KYRKOSÅNGENS VÄNNER INOM LUNDS STIFT. Den 12—14 maj 1952 anordnade Sällskapet kyrkomusikdagar i Lund under mottot: "Kyrkomusik och förkunnelse". Till dessa dagar hade stiftskretsen som sina gäster inbjudit K.S.V:s centralstyrelse, representanter för Sveriges Kyrkosångsförbund, Sveriges allmänna organist- och kantorsförening, Svenska Kyrkans diakonistyrelse, K.S.V:s olika stiftskretsar samt för Kyrkosångsförbundets stiftskretsar i de stift, där K.S.V. saknar sådana. Förutom riksorganisationerna voro nio stiftskretsar representerade vid dagarna. Ett hundratal av stiftets präster och kyrkomusiker deltog också.

Dagarna inleddes med högmässa i domkyrkan, varvid domprost Nils Bolander predikade. Följande föredrag hölls: "Kyrkomusik och förkunnelse" av bi-

skop Anders Nygren, "Den liturgiska sången" av kyrkoherde Arthur Adell, "Växelförhållandet mellan protestantisk koral och orgelkoral" av domkyrkokapellmästare Josef Hedar, "Körmusik och gudstjänst" av professor Knud Jepsen, "Koral och andlig visa" av rektor Ingvar Sahlin, "Gregoriansk sång i nutida gudstjänst" av musikdirektör Harald Göransson samt "Orgelmusik och gudstjänst" av professor Emilius Bangert.

Den musikaliska delen av programmet upptog "Koralen i orgelmusiken", en orgelfaeton under medverkan av musikdirektör Carl Bengtsson. Även musikdirektör Lennart Svegelius gav en orgelkonsert. Københavns Drengkor utförde under ledning av Mogens Wøldike och Niels Møller Palestrinas Improperiererna samt den s. k. Roskildepassionen. Lunds förstärkta domkyrkokör och Malmö Konserthusstiftelses orkester gav Händels oratorium Judas Mackabeus med Josef Hedar som dirigent vid domkyrkans 100:e musikaften.

En av dagarna ägnades huvudsakligen åt diskussion över ämnet "Nya vägar och mål för K.S.V:s kyrkomusikaliska arbete" med direktor Pehr Edwall och domkyrkoorganist Henry Weman som inledare. Deras anföranden återges här.

Direktor Edwall: Personligen tror jag inte, att K.S.V. behöver något nytt mål. K.S.V. har ett mål: att tjäna kyrkomusiken, som en ancilla Domini, en kyrkans och musikens tjänarinna. Den målsättningen står sig.

Men vägar att nå det målet kan och måste skifta från tid till tid, lämpas efter situationen. Det är väl just detta, vi behöver överlägga om: vilka krav den aktuella situationen på kyrkolivets och gudstjänstlivets område ställer på kyrkomusiken och därmed på K.S.V:s arbetsätt.

Låt mig börja med att peka på den i

viss mån nya syn på kyrkan och gudstjänsten, som i växande grad präglar teologi och kyrkoliv. Teologin har med ny energi gripit sig an med kyrkobegreppet, frågan om kyrkans väsen och livsformer. Exegetiken har visat kyrkotankens bibliska förankring, dess evangeliska ursprung; enkelt sagt, att kyrkan är en del av evangeliet. Systematiken har inriktat sin uppmärksamhet på kyrkans väsen, dess organiska struktur, dess religiösa kvalitet. Den historiska teologin har gripit sig an med att söka tränga in bakom den järnridå, som skilt 300-talet från senare århundraden, och teckna de äldsta kristna århundradenas kyrkoliv. Den har också lyckats att sprida nytt ljus över urkyrkans gudstjänst, ämbeten och livsytringar. Det är intressant att konstatera, att denna inriktning på kyrka och gudstjänst inte är ett provinsiellt drag i den svenska teologin utan tvärt om är en del av ett internationellt arbete, vetenskapligt och praktiskt, i de mest skilda kyrkor och länder. Det kunde vara skäl att erinra om detta, inte minst med tanke på den stora kyrkonferensen i Lund i augusti. Det material, som redan publicerats inför denna konferens, ger rikliga belägg för den omfattning och grundlighet, som präglar det allmänkyrkliga arbetet med dessa problem.

Kanske det är för tidigt att säga, att man nått fram till någon consensus i vår svenska kyrka beträffande de frågor, som ovan antytts. Men man är på väg mot en viss enhetlighet i bedömningen. Vad t. ex. gäller gudstjänsten, så är den uppfattningen säkerligen allmän, att gudstjänsten är något mer än en vanlig mänsklig sammankomst. Den är ett heligt skeende, ett stycke av Guds egen aktivitet genom Ord och Sakrament. Men i detta skeende är vår mänskliga aktivitet indragen, vid altaret och i kyrkbänken. I och med detta får också guds-

tjänstens gestaltning en ny betydelse. Detaljerna får vikt och mening. Prästens liturgiska aktion, predikan och nattvardsfirandet, böneaktiviteten, mässång och koralsång, de musikaliska elementen i övrigt — alltsammans bildar en helhet, där varje detalj är betydelsefull.

Det är särskilt naturligt, om en sådan syn på gudstjänsten gör sig gällande just i vår kyrka. Vi äger i den svenska mässan en ovansklig klenod. Man kan säga, att den svenska mässan i dess nuvarande gestalt är den renaste mässform, som f. n. existerar — ett ovanligt väl format exempel på den klassiska västerländska mässan, gestaltad i trohet mot både traditionen och de reformatoriska grundprinciperna. Den svenska mässan uttrycker gudstjänstens objektiva och subjektiva sida på ett förunderligt enkelt och skönt sätt. Den är upphöjd och förtrolig. Den är osentimentalt kysk och ändå personlig. Den är tidlös och levande aktuell. Allt detta innebär en stor gåva och en ännu större förpliktelse — främst kanske för prästen och kantorn. De båda har i sina händer en fruktansvärd makt: att stympa, förtränga, förvränga — eller att inom den givna ramen bringa ut mässans uppbyggelsevärden och skönhetsvärden, så att gudstjänsten blommar och lever.

Den praktiska slutsatsen av detta resonemang om gudstjänsten blir alltså den, att kyrkomusikens funktion just som mässmusik behövde inte minst av oss inom K.S.V. på ett nytt sätt begrundas. Vi behövde klart se, att t. ex. körens uppgift måste primärt vara att sjunga mässan, inte sjunga *i* mässan om hymnen i och för sig är ett värdefullt ornament i gudstjänsten. Men introitus är självklart viktigare, liksom de fasta mässpartierna. Allt detta innebär för kören ett mycket större arbetsprogram, än vad man i regel brukar anse. Det är en åtskilligt svårare uppgift för en kyrkokör att

rätt utföra en unison introitus än en fyrstämmig hymn — och en mycket angelägnare uppgift dessutom. — Eller om vi tänker på orgelspelet i mässan. Visst är det tacknämligt med ett skickligt utfört postludium. Men det är viktigare med fullvärdiga preludier i mässan — exakta, pregnanta, kyrkliga. Och allra viktigast är koralspelet — ett koralspel med svikt och musikalitet, med lyhördhet för koralens melodiska linje och särskilt fraseringsens ytterligt intrikata krav.

Jag menar med andra ord, att den svenska mässan som sådan ställer kyrkomusiken och därmed K.S.V. inför ett oerhört omfattande arbetsprogram. Att genomföra det är det huvudsakligaste, när det gäller de nya vägarna för K.S.V:s kyrkomusikaliska verksamhet.

Ja, man kan verkligen här tala om nya vägar. Vi har ju två nya mässböcker nu, både kronologiskt och sakligt sett. Mässboken I är visserligen inte helt gregorianskt präglad, men lejonparten av dess musikmaterial hör hemma inom den gammalkyrkliga musiken, och även det senare materialet har gestaltats till en viss likformighet med de gregorianska partierna. Mässboken II liksom tidegårdens Antifonale är helt och hållet gregorianska till sin struktur.

Detta innebär alltså rent sakligt, att kyrkomusiken i vår kyrka står inför en given ny uppgift: *att tränga djupare in i den gregorianska musikens uttrycksformer än någonsin sedan reformations-århundradet*. Detta är en gigantisk uppgift, men en lockande. Den har sina alldeles bestämda svårigheter — främst genom att den undervisning, som hittills i allmänhet meddelats åt vårt lands kyrkomusiker, i alltför ringa grad har sysslat med den gammalkyrkliga koralen. Man måste enträget hoppas, att denna betänkliga lucka i utbildningen efterhand kommer att fyllas ut. Men detta

medför i sin tur nya arbetsuppgifter för K.S.V. Det behövs fortbildningskurser för präster och kyrkomusiker, gemensamt var för sig, kring mässböckerna och antifonalet — många kurser och grundliga, verkliga arbetskurser. Jag tror, att de kurserna ofta bör anordnas kontraktvis och inte stiftsvis. Kontraktet växer ju allt mer fram som en kyrklig arbetsenhet, och den mindre arbetsgruppen når merendels snabbare och säkrare resultat än den större.

Personligen tror jag, att en sådan vidare kursverksamhet kring mässans och tidegårdens musik bör sätta in på ett tidigare stadium. Jag undrar, om inte i universitetsstäderna borde åstadkommas någon sorts kyrkomusikaliska institut, där blivande präster och organister finge en grundläggande och grundlig träning och kunskap i kyrkomusikaliska ting — och i kyrkokunskap och liturgik och andra sådana nyttigheter. Vore det inte en värdig uppgift för K.S.V. att söka främja och ekonomiskt stöda ett sådant arbete?

Sedan måste jag också betona, att präster och kyrkomusiker inte är de enda, som behöver en vidgad kunskap i kyrkomusikaliska ting. Kyrkokörerna är den tredje faktorn, som ingalunda får glömmas bort. Jag är för min del övertygad om att studiecirkelvägen här är en i hög grad framkomlig väg. Vi har ju en hel del kyrkokörer inregistrerade som studiecirklar. Men flertalet är det inte. Det betyder ju inte, att inte de körerna också kan bedriva ett kvalificerat studiearbete och naturligtvis ofta gör det. Men själva studiecirkelformen är en god hjälp för körledare och körmedlemmar — också en ekonomisk hjälp, genom statsbidraget, som kan bli en välkommen utökning av det kanske magra anslaget till notanskaffning och annat sådant. Sveriges kyrkliga studieförbund har ju utgivit några studieplaner för kyrkokörscirklar. Dessa planer

är i ganska flitig användning. En del av dem är bra, en del mindre bra. Men med hjälp av intresserade kyrkomusiker och körledare skall det gå att få fram ännu fler och ännu bättre. Jag vet, att S.K.S. är villigt att här visa det största tillmötesgående. Vad vi framför allt skulle behöva är en grundbok i gregoriansk sång. Peters' bok är utgången från förlaget (Peters: Den gregorianska sången). Hellerströms bok är utmärkt användbar, inom ramen för sin målsättning (Hellerström: Kyrkans traditionella sång), men fråga är väl om vi inte skulle behöva en något utförligare framställning, med exempel valda från de båda mässböckerna och antifonalet. Om K.S.V. kunde hjälpa till att få fram en sådan grundbok, skulle det av många uppfattas som ett bönesvar och en skänk från ovan!

Kunde vi sedan få flera insjuningningar på grammofonskivor av goda kyrkokörer (både polyfon och homofon sång) och en serie orgelskivor, där de gamla svenska orglarna presenterades (och naturligtvis en del nyare också), så vore studietarbetet för präster, organister och kyrkokörer i hög grad underlättat — och dessutom den svenska musikkulturen och musikbildningen avsevärt berikad. Helst skulle det naturligtvis finnas ett stiftsdiskotek för studieändamål. Men det törs jag väl knappast be K.S.V:s stiftskretsar ta upp — åtminstone än.

Nog finns det arbetsuppgifter. Nog finns det nya vägar att beträda. Jag tror, att några av dem leder en bra bit mot målet.

Domkyrkoorganist Weman: Det nyvaknande intresset för liturgien ställer K.S.V. inför vidgade arbetsuppgifter. Arbetet kan bedrivas efter två linjer: *det praktiska arbetets linje*, som för direkt ut i det levande församlingsarbetet, *den teoretiska forskningens linje*,

som på olika områden följer utvecklingen.

I. Den praktiska arbetets linje:

a) Om K.S.V. effektivt skall kunna bedriva sin verksamhet är det nödvändigt att det i varje stift finns en *aktiv K.S.V.:krets*, som med aktgivande på K.S.V:s särskilda möjligheter till samarbete mellan präster och organister-kantorer bereder vägen för livgivande impulser till kyrkokörerna och församlingarna. Uppgifterna äro så många att den liturgiskmusikaliska rörelsen behöver sitt eget, självständiga arbetsorgan, som är K.S.V. (Stiftskretsarnas uppgång i K.S.F. innebär ofta en försvagning av arbetsmöjligheterna: om det viktiga samarbetet med K.S.F., se nedan!).

b) Kretsarna bära organisera inom stiftet självständigt arbetande arbetslag, gärna anslutande sig till kontraktsindelningen (i varje kontrakt bör finnas ett ansvarigt och inspirerande arbetslag, präst och kantor, som tillser att åtminstone ett par gånger om året inom kontraktet något kyrkomusikaliskt ämne blir föremål för samtal eller övning).

c) Kursverksamhet bland präster-organister-kantorer måste bedrivas planmässigt (studiecirklar eller "dagar" av olika slag där den liturgiska sångens teori och praktik tages upp till behandling och övning).

d) En ständigt pågående kursverksamhet bland de blivande prästerna. Särskild uppmärksamhet måste ägnas utbildningen av de blivande prästerna i våra universitetsstäder. Nuvarande arbetstiden för kort (ca 2½ månader för de båda mässböckerna och koralboken!) Återupplivande i någon form av den gamla kortjänsten ("praktarna" borde or-

ganiskt kunna inordnas i ett gudstjänstliv. Vissa uppgifter borde kunna utföras av dem, såsom att svara för matutiner, vesprar, aftonsånger etc.).

e) Kursverksamhet för de blivande organisterna. Detta blir överhängande betydelsefullt sedan fr. o. m. 1953 *kantorerna* skola examineras mera ingående i dirigering (särskilt betyg!) och icke endast i konsten att inöva och leda en hymn utan även att inöva och leda de i mässböckerna förekommande liturgiska melodierna, som skola sjungas av kör och församling (Introitus, Kyrie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei, antifoner och psalmtoner etc.).

f) Sambandet mellan K.S.F. och K.S.V. måste stärkas. K.S.V.-linjen måste finnas överallt där K.S.F. arbetar (även vid kyrkosångshögtider och kanske särskilt just då).

Hit hör frågan om körens uppgifter i gudstjänsten: Kören som försångare i gudstjänsten — hymnens placering — hymn under nattvarden — nya former: ex. gradualpsalmen anordnad som växelsång mellan kör och församling.

Körens sammansättning och arbetsformer: blandad kör-ungdomskör-tvåstämmig kör etc.

II. Den teoretiska linjen.

Våra liturgiska böcker.

a) Koralboken: Frågan om melodiernas gestaltning måste alltid hållas levande (Jmfr "rytmiska koraler", en gammal fråga inom K.S.V., alltså aktuellt).

Harmoniseringen: särskild omsorg bör ägnas det gamla koralbeståndet, som måhända kunde återföras till den originala harmoniseringen.

b) Korallerna och ungdomen: sko-

lornas insatser bör stimuleras och på allt sätt uppmuntras. Här kunde måhända prövas nya former av "rytmisk koralång".

b) Mässböckerna: Deras rätta användning. Enhetlig sångpraxis!

Mässboken II: dess plats, uppgift, dess förhållande till övriga tidegärdsgudstjänster.

d) Orgeln i gudstjänsten: dess användning, dess byggnad och plats (en klar linje efterlyses bland våra orgelbyggare!).

e) Liturgiens väsen. Kyrkomusiken i liturgien.

Hur skall ett sådant arbetsprogram kunna genomföras?

Centralkommittén kvarstår som ett samlande organ men måste göras mera aktiv. Kontakten mellan CK och de *arbetande* stiftskretsarna måste stärkas. CK bör taga flera initiativ och ge impulser åt olika håll, hjälpa till med arbetsprogram, avpassade för stiftens skiftande karaktär och behov.

I Lund och Upsala borde måhända inrättas ständigt verksamma organ, som arbeta teoretiskt och praktiskt. Nödvändigt med ett bättre samarbete mellan teologer och kyrkomusiker.

En tidskrift med en klar linje, vägledande och inspirerande.

Efter inledningsanförandena utspann sig en livlig diskussion varunder bl. a. följande önskemål och yrkanden framställdes. *Kyrkoherde Adell* ansåg att K.S.V:s uppgift borde vara att vara "försångare" för präster och kyrkomusiker. Genom anordnande av konvent med förebildligt gudstjänstliv såväl centralt vid K.S.V:s årssammankomst som stiftsvis skulle ett rikare resultat ifråga om den liturgiska sången kunna uppnås. Orgelrörelsen slog på sin tid igenom just därför att kyrkomusikerna blev i tillfälle att *höra* en rätt dispone-

rad orgel. *Pastor Ragnar Lundell* ansåg att fortbildningskurser, särskilt för lärare, borde anordnas, vilka skulle dels syfta till kyrkomusikalisk vidareorientering, dels avse vederbörandes fostran in i kyrkans fromhetsliv, liturgi och psalmskatt. *Domkyrkokapellmästare Hedar* framhöll, att påtagliga brister funnos i nuvarande kyrkomusikaliska utbildning vid Musikhögskolan, ifråga om den liturgiska sången. Han yrkade, att K.S.V. borde göra en framställning till Musikaliska akademien om stärkande av denna utbildning, ev. genom att frigöra den från övrig utbildning. Mötet beslöt enhälligt hemställa till Centralstyrelsen, att en sådan framställning måtte göras.

Mötet beslöt vidare hemställa hos Centralstyrelsen att framställning till församlingarnas kyrkoråd borde göras med yrkande att tillräckligt stora anslag beviljades för kyrkomusiken, dels till hållande av fasta körer, dels till inköp av notmateriel.

Till den kyrkomusikaliska kurs som hölls i Lund under augusti månad lämnade Sällskapet ett bidrag av 500 kronor.

Lund den 31 december 1952.

Sven Håkan Ohlsson.

GÖTEBORGS STIFTSKRETS. I samband med Prästerskapets sammanträde var en musikafon anordnad i Domkyrkan den 16 sep. 1952. Fritsla kyrkokör under ledning av Kantor Hilding Anderson stod för programmet och utförde Dav. Ps. 121 och två introitus av Runbäck, "Var välkommen Jesu kär", 6-stäm. kör av Hammerschmidt, Sonata och Duett ur "Julkantat" av Lübeck, "O, gode Jesu" av Palestrina, "O kom, Guds Ande god" av Arcadelt samt Dav. Ps. 37 v. 5 av Roman. Mu-

sikdirektör Per Mårtensson satt vid orgeln och spelade även två orgelsoli: Toccata F dur av Buxtehude och två koralförspel av Bach.

En kurs i liturgiska övningar för präster var anordnad i Halmstad i sept. Liknande kurser äro planerade att hållas i Uddevalla och Svenljunga.

Stipendier ha utdelats till 25 kyrkörer. Dessutom har Kyrkosångsförbundet erhållit ett anslag till det allmänna kyrkosångsmöte, som skall hållas i Göteborg vid midsommar 1953.

Göteborg den 2 jan. 1953.

Nils Lindblom,
sekr.

STOCKHOLMS STIFTSKRETS AV K.S.V. Kretsens traditionella studieresa anordnades den 13 juni och ställdes till Södermanlands centrala bygder. Efter ett kortare uppehåll på Sparreholms slott fortsattes färden till Årdala, Helgesta och Hyltinge kyrkor, där Musikdirektör Waldemar Åhlén demonstrerade orglarna och undertecknad ledde studiet av kyrkobyggnaderna. Ett lika ovanligt som intresseväckande inslag i resan utgjorde ett besök på Rockelstads slott, där grevinnan M. von Rosen förevisade de av hennes framlidne make hopbragta samlingarna av etnografica. Kyrkobesöken avslutades med en vesper i Hyltinge kyrka, där en mindre kör, som medföljt på resan, på ett förtjänstfullt sätt svarade för den gregorianska sången och undertecknad tjänstgjorde som liturg. Efter middag på Sparreholm ägde årsmötesförhandlingarna rum. Härvid valdes till kassaförvaltare Musikdirektör Rune Ede efter Doktor Einar Erici, som undanbett sig omval. Om dr. Ericis stora insatser i kretsens arbete erinrade i ett tal Musikdirektör Åhlén, och ett telegram avsändes till dr.

Erici. Övriga styrelseledamöter och funktionärer omvaldes.

Höstsammankomsten den 17 november på Hushållsskolan Margareta bjöd på flera uppskattade inslag. Efter unison sång spelade bröderna David och Waldemar Åhlén fyrhändigt, varefter Musikdirektör David Åhlén i ett föredrag delgav kretsen sina intryck från sommarens nordiska kyrkomusikermöte

i Reykjavik. Detta inslag i sammankomsten var av stort värde, då det också gav en nyttig erinran om att följa det arbete, som på kyrkomusikens område bedrivs i våra nordiska grannländer.

Lidingö i januari 1953.

Enligt uppdrag

Ragnar Stenberg.

ÅRSBERÄTTELSE FÖR LAURENTIUS PETRI SÄLLSKAPET avgiven till årsmötet i Tylösand d. 13. 8. 1952.

Laurentius Petri Sällskapets styrelse har under arbetsåret 1951—1952 utgjorts av kyrkoherden, teol. dr. Arthur Adell, ordförande, kontraktsprosten, teol. dr. Gustaf Adolf Danell, vice ordförande, direktor Pehr Edwall, sekreterare, disponenten Sven-Håkan Ohlsson, skattmästare, samt domkyrkoorganisten Gotthard Arnér.

Styrelsen har under arbetsåret haft två protokollförda sammanträden.

Sällskapets medlemsantal uppgick den 31 december 1951 till 193.

Sällskapets organ, Svenskt Gudstjänstliv, har under året utkommit med två häften.

I urkundserien förberedes utgivandet av häfte nr. 2 av Breviarium Linco-pense med docenten, teol. dr. Bengt Strömberg som utgivare och lektorn, fil. dr. Inge Peters och pastorn Karl Erik Wallin som biträdande utgivare.

Sällskapet har under arbetsåret anordnat sedvanligt studiekonvent, även detta år i Tylösand. Dessutom har Sällskapets medlemmar medverkat i andra kyrkomusikaliska sammankomster.

Knut Peters' Minnesfond uppgår dags dato till kr. 684:—. Medlen inneslå å fondens postgirokonton.

Tylösand den 23 augusti 1952.

Arthur Adell

/ Pehr Edwall.